

ANKARA'DAKİ ÜNİVERSİTELERDE OKUL İÇİ SPOR VE SOSYAL AKTİVİTE PROGRAMLARININ KENDİ MENSUPLARI TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Settar KOÇAK *

Ünal KARLI *

Deniz KUTLU *

ÖZET

Bu çalışma, üniversitelerde uygulanmakta olan, okul içi sosyal ve spor aktivite programlarının mensuplarının ihtiyaçlarını ne derecede karşıladığını ve üniversitelerin bu alandaki hedeflerine ne ölçüde ulaştıklarını tespit etmek ve değerlendirmek amacı ile yapılmıştır. Çalışmaya Ankara'da bulunan beş üniversitedeki öğretim elemanları, idari personel ve öğrenciler dahil edilmiştir. Bu çalışmada veriler anket yöntemi ile elde edilmiştir. Veriler W.James Weese'nin Hedef Toplum Tatmin Ölçeği ile değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde Tek Yönlü Varyans analizi ve Post-Hoc testlerinden Tukey HSD yöntemi kullanılmıştır. Seçilen üniversitelerdeki öğrencilerin ve diğer grupların tatmin düzeyleri arasında istatistiki olarak belirgin bir farklılık çıkmamasına rağmen üniversitelerin öğretim elemanlarının tatmin düzeyleri diğer gruplara göre daha yüksek çıkmıştır. Aktivitelere katılım düzeyi ve haberdar olup olmamanın da katılımcıların tatmin düzeylerinde etken olduğu görülmüştür. Sonuç olarak çalışmaya katılan üniversitelerden dördünün bünyelerinde bulundurdıkları insanların sosyal ve fiziksel anlamdaki aktivite ihtiyaçlarını karşılamakta başarısız sayılabilecekleri bir performans sergiledikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Rekreasyon, Tatmin

THE EVALUATION OF CAMPUS RECREATION PROGRAMS OF THE UNIVERSITIES IN ANKARA BY THEIR OWN STUDENTS, FACULTY AND STAFF

ABSTRACT

The purpose of the study was to estimate and evaluate the effectiveness of campus recreation programs organized and held in universities; in satisfying the needs of their students, faculty and staff and in what degree the programs are reaching their goals. The students, faculty and staff of the five universities stated in Ankara composed the research group of this study. The data was gathered by questionnaire method. Target Population Satisfaction Index was used as an instrument. ANOVA and Post-Hoc tests (Tukey HSD) was used in statistical analyze of the data. No significant difference found in the satisfaction levels of students, faculty and staff, but faculty showed the highest satisfaction level according to other groups. Also it was seen that awareness level and participation levels were effective variables in the satisfaction levels of research group. As a result, this study pointed out that universities participated in this study, except one of them, were almost unsatisfactory in responding the recreational needs of their students, faculty and staff.

Key Words: Sports, Recreation, Satisfaction.

---

* Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, ANKARA

GİRİŞ

Kurumların daha başarılı ve etkili hizmet verebilmeleri ve piyasadaki varlıklarını sürdürebilmeleri, her an değişmekte ve gelişmekte olan dünya'ya uyum sağlayabilmeleri yönetim yapılarının kalitesi ve yeterliliği ile ilişkilidir. Gerçekten, kurumların daha başarılı hale gelebilmeleri için yönetim yapılarındaki, üretimlerindeki veya verdikleri hizmetlerdeki yönetim kalitesi ve yeterliliği ile ilgili aksaklıkları tespit etmeleri ve bunları düzeltmeleri gerekmektedir.

Eğitim sektöründe de durum benzerdir. Eğitimde kalite çizgisinden uzaklaşan eğitim kurumlarına olan talep ve ilgi zamanla azalmaktadır. Yeterli sayıda ve nitelikli öğretim elemanı, fiziksel alt yapı (bina, derslik, tesis), uygun eğitim ve öğretim koşulları ve teknolojik olanaklar (laboratuvarlar; dil, bilgisayar, vs.) gibi unsurlar kaliteli eğitimin temellerini oluşturur. Bunlarla birlikte, hizmet sektörünün bir parçası olan ve öğrenciye sunulan spor ve sosyal aktivite programları da eğitimin kalite unsurlarından birisi olmuştur. Üniversitelerdeki eğitim ve öğretimin kalitesini arttırmak çağdaş seviyelere çıkarabilmek için sunulan bu programlar günümüzde büyük önem kazanmıştır.

Spor kulüpleri etkinlikleri, dans, müzik, masa oyunları ve özel olarak organize edilmiş benzer aktiviteler okul içi spor ve sosyal aktivite programlarını oluşturur. Kişilerin serbest zamanlarında gönüllü olarak katıldıkları bu programlar, katılımcıların fiziksel, zihinsel ve sosyal sağlıklarını artırırken aynı zamanda onların serbest zamanlarını etkili ve verimli olarak kullanmalarına ve birbirleri ile sağlıklı ilişki kurmalarına yardımcı olmaktadır^(3,10,7).

Gerçekten Klaus'un (1994) belirttiği gibi günümüzde artık üniversiteler mensuplarının (öğrenci, öğretim elemanı ve idari personel) farklı olan aktivite ihtiyaçlarını gidermek için, programlarını çok çeşitli ve çok amaçlı olarak düzenlenmeleri gerekmektedir. Çünkü amacı kişilere seçme özgürlüğü, fırsat eşitliği ve sorumluluk paylaşma gibi duygu ve düşünceleri vermek olan bu aktivite programlarına bireyler farklı nedenler ve beklentileri doğrultusunda katılmaktadırlar. Yeni arkadaşlar edinme, sosyal ortamlarda bulunma, stres dağıtma ve özgüven artırma bunlardan bazılarıdır. Bu farklı nedenler ve beklentiler aynı zamanda okul içi spor ve sosyal aktivite programlarının da genel amaçlarını oluşturmaktadır⁽¹⁴⁾.

Ülkemizde 2547 sayılı Yüksek Öğrenim Kurumu kanunu'nun 2880 sayılı kanunla değişik olan 46.ve 47.maddeleri uyarınca kurulan Mediko-Sosyal, Sağlık, Kültür ve Spor daireleri üniversitelerdeki spor ve sosyal aktiviteleri düzenlemek, organize etmek ve uygulanmasını sağlamakla yükümlüdürler. Bu kurumların tüzüğüne bakıldığında amaçlarının, öğrencilerin ve çalışanların bedensel sağlıklarını, verdikleri spor hizmetleri ile korumak ve geliştirmek, spora ilgi duymalarını sağlamak, enerjilerini olumlu yönde harcamaya yöneltmek, serbest zamanlarını değerlendirmek ve ilgi duydukları spor dalında çalışmalarını sağlamak için; grup çalışmalarını ve karşılaşmalar düzenlemek ve spor birlikleri kurmak olduğu görülmektedir⁽¹⁵⁾.

Weese (1997) okul içi spor ve sosyal aktivite programlarının eğitimin direkt olarak içinde olması gerektiğini ve bireylerin sosyal olarak gelişiminde önemli olduğunu belirtmiştir.

Ayrıca, bireylere eğitimleri sürecinde ve eğitim sonrasındaki hayatlarında da faydalı olabilecek alışkanlıklar edinmelerinde faydalı olacak olan bu programların kurumsal olarak etkinlik ve yeterliliğinin değerlendirilmesinin etkili aktivite organizasyon yapısı oluşturabilmek için gerekliliğini vurgulamıştır. Ancak, ülkemizde farklı imkan ve olanaklar altında kurulan üniversitemizdeki Mediko- Sosyal, Sağlık, Kültür ve Spor dairelerinin bu programların uygulanmasında belirtilen amaçlara ve hedeflere ne düzeyde ulaştığı ve ne ölçüde mensuplarının ihtiyaçlarını karşıladığı ve tatmin ettiği, üzerinde araştırma yapılması gerekli bir konudur. Buna nedenle bu çalışmada amaç, Ankara'daki üniversitelerde uygulanmakta olan okul içi spor ve sosyal aktivite programlarının mensuplarının (öğretim elemanları, idari personel ve öğrenci) ihtiyaçlarını ne derecede karşıladığını ve kurum olarak hedeflerine ne ölçüde ulaştığını değerlendirmektir.

YÖNTEM

Örneklem Grubu

Ankara'da bulunan beş üniversitedeki öğretim elemanları, idari personel ve öğrenciler çalışmanın örneklem grubunu oluşturmuştur. (O.D.T.Ü., Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi).

Belirlenen üniversitelerin her birinden önce bir fakülte ve fakültelerden birer bölüm ve daha sonra da bölümlerin sınıflarından birer şube seçilerek öğrenciler belirlenmiştir. Öğretim elemanları da yine belirlenen bölümler içinden seçilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan ve alt gruplarından olan idari personel grubunu ise çalışmaya gönüllü olarak katılan üniversite personeli oluşturmuştur. Anketler öğrencilerde sadece lisans öğrencilerine dağıtılmıştır. Öğrencilere anketler sınıflarda araştırmacılar tarafından dağıtılarak toplanmıştır. İdari personel ve öğretim elemanlarına anket dağıtımı ise bölüm sekreterliklerince gerçekleştirilmiştir. Doğru olarak doldurulmuş 473 anket çalışmaya dahil edilmiştir.

Ölçek

W. James Weese tarafından okul içi sosyal ve spor aktivite programlarının kurumsal etkinliğini, yeterliliğini ölçmek için geliştirilmiş iki bölümden oluşan Hedef Toplum Tatmin Ölçeği (Target Population Satisfaction Index) bu çalışmada ölçüm aracı olarak kullanılmıştır. Ölçeğin giriş bölümünde katılımcılara statüleri, aktivitelere haberdar olup olmadıkları ve aktivitelere katılım seviyeleri sorulmaktadır (çok aktif katılımcıyım, orta seviye katılımcıyım ve aktivitelere katılmam). Bununla birlikte bu tür aktivitelere katılmadıklarını ifade edenler için katılmama sebeplerini ifade edebilmeleri için açık uçlu bir soru bulunmaktadır. Birinci bölümde 15 ifade yer almaktadır. Bu ifadelerin değerlendirilmesinde 5'li Likert ölçeğinden faydalanılmıştır

(tamamen katılıyorum = 5, hiç katılmıyorum = 1). Yine bu bölümde bulunan olumsuz ifadeler (6., 9. ve 10. sorular) ters yönde işleyecek (tamamen katılıyorum = 1, hiç katılmıyorum = 5) puanlama ile değerlendirilmiştir. Anketten elde edilebilecek en yüksek puan 75 ve en düşük puan 15'tir. İkinci bölümü ise örneklem grubundan nitel bilgi almak için sorulan açık uçlu bir soru oluşturmaktadır.

Ölçeğin Türkçe'ye çevirisi, araştırmacılar ve ODTÜ Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü' ünden iki öğretim üyesi ile birlikte çeviri – tekrar çeviri yöntemi ile yapılmıştır. Ölçeğin anlaşılabilirlik derecesi ODTÜ Eğitim Fakültesi öğrencileri içinden on öğrenciye ve yine aynı fakültenin öğretim üyelerinden rastgele seçilen üç tanesine anketler uygulanarak değerlendirilmiştir. İçerik geçerliliği yönetim ve rekreasyon alanında uzman üç öğretim üyesinin görüşleri alınarak yapılmıştır. Ölçeği'nin güvenilirlik çalışması Cronbach Alpha kullanılarak yapılmıştır ve alfa 'r' değeri .84 bulunmuştur.

BULGULAR

Çalışmaya katılan 473 kişinin öğretim elemanları, idari personel ve öğrencilerin sınıfları bazında dağılımları sayısal ve yüzde olarak Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 : Örneklem Grubunun Öğretim Elemanları, İdari Personel ve Öğrencilerin Sınıflar Bazında Dağılımı

Değişkenler	1. Sınıf öğr. (n)	2. Sınıf öğr. (n)	3. Sınıf öğr. (n)	4. Sınıf öğr. (n)	Pers. (n)	Öğret. Elem. (n)	Toplam (n)	%
ODTÜ	17	18	16	13	9	8	81	17,12
GAZİ	16	24	19	25	8	9	101	21,35
ANKARA	24	20	25	25	7	7	108	22,83
HACETTEPE	20	18	21	19	8	8	94	19,87
BİLKENT	19	17	18	18	9	8	89	18,81
Toplam	96	97	99	100	41	40	473	99,98
%	20,29	20,5	20,93	21,14	8,66	8,45	99,97	

Örneklem grubunun 81 kişi ile yüzde 17,12'sini ODTÜ, 101 kişi ile yüzde 21,35'ni Gazi Üniversitesi, 108 kişi ile yüzde 22,83'ünü Ankara Üniversitesi, 94 kişi ile yüzde 19,87'sini Hacettepe Üniversitesi ve 89 kişi ile yüzde 18,81'ini Bilkent Üniversitesi oluşturmaktadır. Bunun yüzde 20,29'unu 96 kişi ile 1. sınıflar, yüzde 20,5'ini 97 kişi ile 2. sınıflar, yüzde 20,93'ünü 99 kişi ile 3. sınıflar, yüzde 21,14'ünü 100 kişi ile 4. sınıflar, yüzde 8,66'sını 41 kişi ile personel ve yüzde 8,45'ini 40 kişi ile öğretim üyeleri oluşturmuştur (Tablo 1).

Öğretim Elemanlarının, idari personelin ve öğrencilerin sınıflar bazında, hedef toplum tatmin ölçeğinden elde ettikleri puanların üniversitelerine göre aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2 : Grupların Tatmin Seviyelerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Değişkenler	1.sınıf $\bar{X} \pm SS$	2.sınıf $\bar{X} \pm SS$	3.sınıf $\bar{X} \pm SS$	4.sınıf $\bar{X} \pm SS$	Personel $\bar{X} \pm SS$	Öğr.Elem $\bar{X} \pm SS$	Toplam $\bar{X} \pm SS$
ODTÜ	33,235	36,833	41,687	35,692	41,444	45,875	38,259
	$\pm 17,886$	$\pm 18,295$	$\pm 15,649$	$\pm 21,238$	$\pm 15,403$	$\pm 18,863$	$\pm 17,881$
GAZİ	35,375	29,541	34,263	36,640	36,250	40,111	34,584
	$\pm 9,171$	$\pm 8,782$	$\pm 10,065$	$\pm 9,008$	$\pm 3,284$	$\pm 14,330$	$\pm 9,772$
ANKARA	47,791	41,200	34,520	43,160	41,428	36,857	41,305
	$\pm 7,198$	$\pm 10,899$	$\pm 11,633$	$\pm 10,403$	$\pm 7,114$	$\pm 8,952$	$\pm 10,793$
HACETTEPE	29,750	33,111	33,523	34,842	34,125	37,125	33,266
	$\pm 9,486$	$\pm 8,379$	$\pm 8,594$	$\pm 8,655$	$\pm 25,564$	$\pm 13,747$	$\pm 11,382$
BİLKENT	47,421	46,941	42,055	41,388	48,000	50,375	45,348
	$\pm 14,956$	$\pm 9,283$	$\pm 12,369$	$\pm 9,953$	$\pm 16,955$	$\pm 14,060$	$\pm 12,721$

Üniversitelerin gruplar içi tatmin düzeyleri farklılıklarının 0,05 düzeyinde anlamlı olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılmış olan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına bakılınca Ankara Üniversitesi grupları arasında tatmin düzeyleri açısından anlamlı farklılık olduğu görülmüştür (F 4,828; P < 0,05). Post Hoc (Tukey) testi sonuçları 3.sınıf öğrencilerinin düşük olan tatmin seviyesi ortalamalarından dolayı 1.sınıf ve 4.sınıf öğrencilerinin tatmin seviyelerinden istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Seçilen üniversitelerdeki öğretim elemanlarının, idari personelin ve öğrencilerin sınıflar bazındaki tatmin seviyeleri farklılıklarının 0,05 düzeyinde anlamlı olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3 : Üniversitelerdeki Öğretim Elemanlarının, İdari Personelin ve Öğrencilerin Sınıflarına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

		Kareler Toplamı	SD	Ortalam Kare	F	Anlamlılık Düzeyi
1.Sınıf Öğrencileri	Gruplar Arası	5679,476	4	1419,869	9,708	,000 *
	Gruplar İçi	13309,149	91	146,254		
	Toplam	18988,625	95			
2.Sınıf Öğrencileri	Gruplar Arası	3640,612	4	910,153	6,811	,000 *
	Gruplar İçi	12294,377	92	133,635		
	Toplam	15934,990	96			
3.Sınıf Öğrencileri	Gruplar Arası	1357,001	4	339,250	2,487	,049
	Gruplar İçi	12823,544	94	136,421		
	Toplam	14180,545	98			
4.Sınıf Öğrencileri	Gruplar Arası	1133,747	4	283,437	2,073	,090
	Gruplar İçi	12990,693	95	136,744		
	Toplam	14124,440	99			
İdari Personel	Gruplar Arası	989,786	4	247,447	,973	,434
	Gruplar İçi	9152,312	36	254,231		
	Toplam	10142,098	40			
Öğretim Elemanları	Gruplar Arası	1087,729	4	271,932	1,300	,289
	Gruplar İçi	7321,371	35	209,182		
	Toplam	8409,100	39			

* $P < 0,05$

Yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre 1. sınıf öğrencileri (F 9,708; $P < 0,05$) ile 2. sınıf öğrencileri (F 6,811; $P < 0,05$) arasında tatmin seviyeleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (Tablo 3). Bu farklılığın hangi üniversitelerden kaynaklandığını bulmak için Post Hoc Tukey testi yapılmıştır. Post-hoc Tukey test sonuçları 1. sınıflarda meydana gelen farklılığın en yüksek ortalamalara sahip, 47.79 7.19 ortalama ile Ankara Üniversitesi ve 47.42 14.95 ortalama ile Bilkent Üniversitesi 1.sınıflarının oluşturduğunu göstermektedir. 2. Sınıflarda görülen farklılığı ise 29.54 8.78 ortalama ile Gazi Üniversitesi 2. sınıfları oluşturmaktadır.

Üniversiteler arası tatmin seviyesi farklılıkları aritmetik ortalamaları da Tablo 2'de gösterilmiştir. Üniversiteler arası tatmin seviyeleri farklılıklarını tespit etmek için yapılmış olan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4' de verilmiştir.

Tablo 4 : Üniversitelerin Tatmin Seviyelerinin Tek Yönlü Varyans Analizi

	Karelerin Toplamı	SD	Ortalama Kare	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar Arası	9152,626	4	2288,156	14,493	,000 *
Gruplar İçi	73885,560	468	157,875		
Toplam	83038,186	472			

* $P < 0,05$

Tablo 4'de görüldüğü üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda üniversitelerin hedef toplum tatmin ölçeğinden elde ettikleri puanlardan ortaya çıkan tatmin seviyelerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (F 14.493; P <0.05). Buradaki farklılığın hangi üniversiteden kaynaklandığını ortaya koyabilmek için Post-hoc Tukey testine başvurulmuştur. Sonuçlar, ODTÜ 38,25±17,88 ve Bilkent Üniversitesi 45,34±12,72 arasında, Gazi Üniv. 34,58±9,77 ve Ankara Üniv. 41,30±10,79 arasında, Gazi Üniv. 34,58±9,77 ve Bilkent Üniv. 45,34±12,72 arasında, Ankara Üniv. 41,30±10,79 ve Hacettepe Üniv. 33,26 ±11,38 arasında, ve Hacettepe 33,26±11,38 ve Bilkent Üniversitesi 45,34±12,72 arasında, tatmin seviyeleri ortalamaları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğretim elemanı, idari personel ve öğrenci gruplarının okul içi sosyal ve spor aktivite programlarından haberdar olma ve katılım düzeylerine göre tatmin seviyeleri Tablo 5 ve Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 5 : Öğretim Elemanlarının, İdari Personelin ve Öğrenci Gruplarının Okul İçi Sosyal ve Spor Aktivite Programlarından Haberdar Olma ve Haberdar Olmama Düzeylerine Göre Tatmin Seviyeleri Ortalamaları

Okul	Haberdarlık	Ortalama	Standart Sapma
ODTÜ	Haberdar Olan	48,586	2,582
	Haberdar Olmayan	29,851	2,218
GAZİ	Haberdar Olan	36,796	2,686
	Haberdar Olmayan	35,994	2,019
ANKARA	Haberdar Olan	44,398	1,070
	Haberdar Olmayan	34,091	1,623
HACETTEPE	Haberdar Olan	43,910	2,025
	Haberdar Olmayan	31,953	2,057
BİLKENT	Haberdar Olan	44,233	1,096
	Haberdar Olmayan	41,117	2,109

Tablo 6 : Öğretim Elemanlarının, İdari Personelin ve Öğrenci Gruplarının Okul İçi Sosyal ve Spor Aktivite Programlarına Katılım Düzeylerine Göre Tatmin Seviyeleri Ortalamaları

Okul	Katılım	Ortalama	Standart Sapma
ODTÜ	Aktif	56,000	5,497
	Orta	43,367	1,960
	Katılmıyor	31,363	2,918
GAZİ	Aktif	37,833	4,414
	Orta	38,009	1,678
	Katılmıyor	33,343	1,762
ANKARA	Aktif	51,813	2,127
	Orta	40,579	1,500
	Katılmıyor	34,202	1,352
HACETTEPE	Aktif	64,333	5,338
	Orta	36,412	2,035
	Katılmıyor	29,239	1,481
BİLKENT	Aktif	58,250	2,042
	Orta	47,064	1,777
	Katılmıyor	31,277	1,718

Orta Doğu Teknik Üniversitesi örneklem grubu, program hakkında bilgi sahibi olma (F 18,272; P < 0,05) ve aktivitelere katılım derecelerine (F 6,356; P < 0,05) göre tatmin seviyelerinde farklılık göstermişlerdir. Programdan haberdar olduklarını belirtenlerin tatmin seviyeleri ortalamaları 48,586±2,582 iken, programdan haberdar olmadıklarını belirtenlerin tatmin seviyeleri ortalaması 29,851±2,218 çıkmıştır.

Gazi Üniversitesi örneklem grubunda, program hakkında bilgi sahibi olma (F ,057; P> 0,05), katılım dereceleri (F 1,938; P> 0,05) açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Program hakkında bilgi sahibi olma (F 10,676; P < 0,05) ve katılım dereceleri (F 13,881; P < 0,05) Ankara Üniversitesi örneklem grubu için de tatmin olma seviyelerinde anlamlı derecede farklılık göstermelerine sebep olmuştur. Programdan haberdar olduklarını belirtenlerin Hedef Toplum Tatmin Ölçeği'nden elde ettikleri ortalama değer 44,398±1,070'dir, haberdar olmadıklarını belirten örneklem grubunun ki ise 34,091±1,623'tür.

Hacettepe Üniversitesi örneklem grubunun (F 18,408; P < 0,05) hedef toplum tatmin ölçeğinden elde ettiği tatmin seviyeleri ortalamalarında sadece katılım derecelerine göre anlamlı farklılık görülmüştür. Aktif düzeyde katılımcı olduklarını belirtenlerin tatmin seviyeleri ortalamaları

64,333±5,338 iken orta düzeyde katılımcı olduklarını belirtenlerin ortalamaları 36,412 ±2,035'tir ve hiç katılmadıklarını belirtenlerin ortalamaları ise 29,239±1,481'dir.

Yine analiz sonuçlarına bakıldığında Bilkent Üniversitesi örneklem grubunda da (F 51,039; P< 0,05) katılım dereceleri tatmin düzeylerinde anlamlı farklılık oluşturmuştur. Bilkent üniversitesi örneklem grubunda olupta aktif katılımcı olduklarını belirtenler 58,250±2,042 puan toplarken bu tür programlara katılmadıklarını belirtenlerin tatmin seviyeleri ortalaması 31,277±1,718'dir.

Okul içi aktivitelerden haberdar olanlar toplamın %58.2'sini, haberdar olmayanlar ise toplamın %41.7'sini oluşturmaktadır. Bu bölümde eğlendirmeye alınmış olan 462 kişiden sadece 42 tanesi okul içi sosyal ve spor aktivite programlarından haberdar ve aktif katılımcı olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte programlardan haberdar olmadıklarını ve aynı zamanda aktivitelere katılmadıklarını belirtenlerin toplam sayısı ise 127'dir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Artık üniversiteler ve okullar öğrencilerine ve mensuplarına çeşitli serbest zaman aktiviteleri sunabilmek için daha yoğun çaba harcamaktalar⁽¹²⁾. Amacı, üniversitelerde uygulanmakta olan sosyal ve spor aktivite programlarının katılımcılarını ne düzeyde tatmin ettiğini yine üniversitenin mensupları tarafından değerlendirmek olan bu çalışma daha önceden yapılmış olan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Bu tür aktivitelerden elde edilen tatmin seviyeleri ile araştırma grubunun sosyo-ekonomik durumları, sosyal statüleri (gelir düzeyi, meslek, eğitim, sosyal sınıf) ve sosyo-demografik değişkenler (yaş, cinsiyet, evlilik durumu) ilişkilendirilmiştir ve bu değişkenlerin kişilerin tatmin düzeylerini ne derecede etkilediği araştırılmıştır⁽⁶⁾. Bir programda uygulanan ve katılınan aktiviteler aynı olmasına rağmen değişik sosyal guruplar farklı düzeylerde tatmin seviyelerine ulaşabilir⁽⁹⁾. Çünkü her insan farklı bir bireydir ve farklı özellikleri, talep ve ihtiyaçları vardır. Bir aktivite bir katılımcı için çok cazip gelebilecekken bir başkası için tam tersi bir etki yapabilir⁽⁸⁾. Bu çalışmada da mesleki statünün insanların bu tip faaliyetlerden duydukları tatmin seviyelerine etkisi karşılaştırılmıştır ve öğretim elemanları grubunun, öğrenci ve çalışanlara göre daha yüksek seviyede değerlere sahip oldukları görülmüştür. Ancak bulgular bu değişkenin tatmin düzeylerinde istatistiki düzeyde anlamlı bir farklılık oluşturmadığını ortaya koymuştur. Mesela ODTÜ ve Gazi üniversitesindeki gruplar arasında öğretim elemanlarının ortaya koymuş olduğu değerler diğer gruplara göre okullarında uygulanmakta olan sosyal ve spor programlarından daha yüksek seviyede memnuniyet duydukları görülmektedir. Ancak bu fark tatmin düzeylerinde istatistiksel anlamda farklılık gösterecek düzeyde değildir. Bu değerlendirme Hacettepe üniversitesi örneklem grubu ve Bilkent üniversitesi içinde geçerlidir. Sadece Ankara üniversitesinde öğretim elemanlarının ortalama değerleri diğer grupların ortalama değerlerine göre daha düşük seviyede kalmıştır ve yine sadece ODTÜ ve Bilkent üniversitesi öğretim elemanlarının ortalama değerleri tatmin düzeyi üzerine çıkabilmiştir. Bu sonuçlara göre mesleki statü farklılığı kişilerin tatmin düzeylerinde farklılık göstermelerine sebep olmamıştır.

Sosyal ve spor aktivite programlarına katılımı etkileyen iç etkenlerden (kişisel kapasite, bilgi ve ilgi) katılımcıların aktivitelerden haberdar olma ve haberdar olmama durumlarında tatmin düzeylerini etkilediği görülmüştür (Francken & Van Raij, 1981)⁽⁶⁾. Uygulanmakta olan bu programlar hakkında bilgi sahibi olmanın ve katılımın tatmin düzeyini etkilediği Gazi Üniversitesi hariç diğer dört üniversitede görülmüştür. Örneğin ODTÜ’de, program hakkında hem bilgi sahibi olan ve hem de katılımcı olan insanlar katılımcı olmayanlara ve hatta düzenlenen bu programlara hem katılmayıp hem de bu programlar hakkında bilgi sahibi olmayanlara karşın daha yüksek seviyede ortalama değerler göstermişlerdir. Ankara Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi gruplarının ortaya koyduğu ortalama değerler de bu yorumları destekler niteliktedir. Bu sonuçlara göre okullarda kampüslerde uygulanmakta olan bu tür aktivite programları hakkında kişilerin bilgi sahibi olmaları haberdar olmaları onların bu türden programlarla ilgili memnuniyet düzeylerini olumlu yönde etkilemektedir.

Boothby, Tungatt ve Townsend’in (1981) yaptıkları çalışma sonucunda insanların sportif aktiviteleri bırakma sebeplerini topladıkları altı önemli kategoriden biriside bu tür aktiviteler için harcanacak zaman bulamama ve aktivite yetersizliği sebep olarak görülmektedir. Kişilerin sosyo-ekonomik durumu değerlendirmeye alınarak yapılmış olan başka bir çalışmada zaman yetersizliği bu tür aktivitelerle katılmama sebeplerinden birisi olarak tesbit edilmiştir⁽⁴⁾. Yine Alexanris ve Carroll (1999) çalışmalarında zaman yetersizliği ile ilişkili engellerin en çok karşılaşılan sorun olduğunu vurgulamışlardır. Bu çalışmada da, aktivitelerle katılmama sebeplerinin sorulduğu giriş bölümüne genelde öğrenciler yoğun ders programları dolayısıyla zaman bulamamayı sebep göstermişlerdir⁽⁵⁾.

Bu çalışmanın genel olarak istatistiksel sonuçlarına bakıldığında Bilkent Üniversitesi dışındaki diğer üniversitelerin bünyelerinde bulundukları insanların (öğrenci, öğretim elemanı ve personel) sosyal ve fiziksel anlamdaki aktivite ihtiyaçlarını karşılamakta başarısız sayılabilecekleri bir performans sergiledikleri ortaya çıkmaktadır. Bu, belki bu tip programları hazırlayan ve organize eden kişilerin yetersizliğinden de kaynaklanıyor olabilir. Çalışmada da örneklem grubunun çoğunluğu, 1.sınıflar ve personel hariç, bu kanıyı destekler nitelikte tepkiler vermişlerdir. Bu programların hazırlanmasında çalışmış olan insanlar üzerinde yapılmış olan bir çalışmanın sonuçları, büyük üniversitelerin okul içi sosyal ve spor aktivite programlarından sorumlu mevkilerde bulunan ve yetki ve sorumluluk alan insanların çoğundan fazlasının (%56,6) alanla ilgili akademik yeterliliğinin olmadığı yönündedir⁽¹³⁾.

Tatmin, kişinin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ile doğru orantılı bir kavramdır. İhtiyaçların karşılanma oranı ne kadar yüksek olursa, tatmin düzeyide o derece yüksek olur. Bu düzeyi yüksek tutabilmek için ise tüketici veya müşteri konumunda olan insanların taleplerini ve ihtiyaçlarını tesbit edip bu doğrultuda planlar yapılmalıdır. Bunun için ise kalifiye, ilgili alanda yetişmiş insan kaynağına ihtiyaç vardır. Başarıya kaliteli hizmetle ulaşılır, kaliteli hizmet ise müşterinin tatmin düzeyi ile birebir ilişkilidir. Çünkü kalite bir bakıma müşterinin hissettiği tatmin duygusudur.

KAYNAKLAR

- 1- Boothby, John, Tungatt, Malcolm F. & Townsend, Alan R. (1981). Ceasing Participation in Sports Activity: Reported Reasons and Their Implications. *Journal of Leisure Research*, First Quarter, pp. 1- 14.
- 2- Buchanan, Thomas; Christensen, James E. & Burdge, Rabel J. (1981). Social Groups and The Meaning of Outdoor Recreation Activities. *Journal of Leisure Research*, vol.13, no. 3, 254-266.
- 3- Caldwell, Linda L., Smith, Edward A. & Weissinger, Ellen (1992). *Society and Leisure*. Vol.15, no. 2, pp. 545-556.
- 4- Carroll, Bob & Alexandris Konstantinos (1997). Perception of Constraints and Strength of Motivation: Their Relationship to Recreational Sport. *Journal of Leisure Research*, Vol.29, No.3, pp. 279-299.
- 5- Alexandris, K. & Carroll. B. (1999). Constraints on Recreational sport participation in Adults in Greece: Implications for Providing and Managing Sport services. *Journal of Sport Management*. 13, 317-332.
- 6- Francken, D.A. & Van Raij, M.F. (1981). Satisfaction With Leisure Time Activities. *Journal of Leisure Research*. Vol. 13, no. 4, pp.337-352.
- 7- Frost, Reuben B., Lockhart, Barbara D. & Marshall, Stanley J. (1988). *Administration of Physical Education and Athletics; Concepts and Practices*. C.Brown Publishers, USA.
- 8- Jensen, Clayne R. (1995). *Outdoor Recreation in America*. Fifth Edition, Human Kinetics, USA.
- 9- Klaus, R.(1994). *Leisure in a Changing America, Multicultural Perspectives*. McMillan College Publishing Co.USA.
- 10- Parks, Janet B., and Zanger, Beverly R.K. (1990). *Spot and Fitness Management, Career Strategies and Professional Content*. Human Kinetics Books, Champaign, Illinois, USA.
- 11- Romsa, G. & Hoffman, W. (1980). An Application of Nonparticipation data In *Recreation research: Testing The Opportunity Theory*.
- 12- Shannon, Jack L.(1987). A Look To The Future; A Physical Education / Recreational Sports Complex. *Journal of Physical Education, Recreation and dance*. January, pp. 36-37.
- 13- Stewart, Ralph E. (1985). Intramural – Recreational Programs in Large Universities. *Journal of Physical Education , Recreation and Dance*. March, pp. 65-66.
- 14- Weese, W. James.(1997). The Development of an Instrument to Measure Effectiveness in Campus Recreation Programs. *Journal of Sport Management*, 11, 263-274.
- 15- Yüksek Öğretim Kurumları Mediko-Sosyal Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Uygulama Yönetmeliği